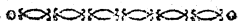

A'

TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDLMÉVEL.

33.

Költ Bótsben, Mind-Szent-Havának (Oktobernek)
21-dik napján, 1794-dik Éltendőben.

Frantzia Ország.

Párisból Octob. 4 dikén: — „ Szemlá-
tomást nagyobb mértékben nyilatkoztatja-
ki magát a' Nép mindenütt a' Jákobínusok
ellen. Az úgy nevezett Frantzia Teátrom-
ban, *Mahomet* nevű Darabot játszának a'
napokban, 's igen nagy örvendezését je-
lentette a' Játék-néző-helybéli egész Gyü-
lekezet, ezen Vers' hallására:

Exterminez, grand Dieu, de la terre où nous sommes :
Quiconque avec plaisir verse le sang des hommes.

(Gyomlálly-ki Nagy Isten! a' földről, mellyen mi
vagyunk, Mindent, valaki gyönyörködve ontja az
emberi vért.)

L I

Az úttzákön és piatzokon, nem hall az Ember egyebet, a' Jákobínusok ellen való Beszédeknel: és minden arra mutat, hogy vége, az ő országlásoknak. Tömlözökben ülnek, mind *Párisban*, mind a' Közönséges - Társaságnak több Ofztályaiban; a' populáris (népi) Társaságoknak, és előbbeni Revoluziónáris - Kommisszióknak leg - dühösebb Tagjaik. Hijjába-való vólt, a' *Párisi* Jákobínusoknak erőlködéssek, mellyel öök, szabadságot igyekeztek eszközölni, a' nállok Titoknokságot viseltt, de Sept. 25 - dikén meg - árestálódott *Loys*-nak, 's egyéb fogoly-társaiknak. A' Nemzeti Gyűlésnek tegnapi Ülésében, *Douayi Merlin*; *Clausel*; *Thionville-i Merlin*; *Laporte*; *Fréron*; *Bentabolle*; *Bourdon de l' Oise Legendre* nevezetű Tagok, vádoló-beszédekert tartottanak egymás-után, a' Revoluziónáris - Kommissziók' Fejeik ellen. Úgy festették, a' Köz-jóra-ügyelő Deputátziónak esmérertes 3 Ex-Tagjait is — kiknek neveik: *Barrere*, *Collot*, *Billaud* — mint *Robespierre*' Ágenseit, és Tzimborássait; de *Barrere*, azt felelte: hogy, a' -melly el-halगतás, és tselekedetek, vétkül tulajdoníttanak ő - nékiek hármójoknak: szintolly' jussal tulajdoníttathatnak a' Deputátzió' több Tagjainak is, a' kik-Kollegátusban vóltak ő-véllek, *Robespierre*' idejében. *Cambon* is mentette öket: — A' N. Gy., félbe-izakasztotta ezen egész tárgyról való

vetélkedését, és mást vett fel, tanátskozásának tárgyául: hanem elébb tsak ugyan végzett annyit; hogy vissza kell a' tömlötzebe vinni két személyeket, kik ellen az a' vád, hogy részesültenek légyen a' *Robespierr'* bűneiben: még is ki-praktikálták őket a' fogságból, néhány napoktól fogva a' Jákobínusok. “

„A' *L' Orateur du Peuple*-nek 8-dik és 9-dik Darabjait kezdték már itt 28-dik Septembren, kiábálva árúlni: melly Daraboknak egyikében, *Levasseur*-t, *Duhem*-t, és *Carrier*-t beszélteti egymással a' Szerző, *Fréron*: — *Duhem*, el-beszéli a' más kettőnek, a' miket ő, a' Nemzeti-palotában halott, és a' mellyek, meg-érdemlik — úgymond — hogy egész figyelmetességünket reájok fordítsuk. Ezeket hallotta, tudniillik:

„1793-dik esztendőnek 31-dik Májusától fogva, egészen a' Jákobínusoktól függ a' Fr. Köz. Társaság, és N. Gyűlés. Mitselekedtek pedig a' Jákobínusok? Igazságot, virtust, és jó-lelkűséget forgatván fájokban, olly képtelen tyrannusságot állítottak-fel, mellyre nints példa, a' Revoluziók' históriájában. Ezereket vesztettek el minden idejű és nemű Lakosok közzül, nem egyébért; hanem hogy azok, nem voltak az ő pufzító részekről valók; vagy olly talantomokkal bírtak, mellyeknél fogva, félték őket azoktól. Pufztították a' Közön-

séges-Társaság' és Magános-fzeméllyek' vagyonyját Ők támasztották 's nevelték a' *Vándéi* hadat. Mindúntalan azt mondogálták nekünk a' felől, hogy vége vagyon már annak; nem vólt pedig, és hogy nem vólt: ők tselekedték; 's ekképpen, sok milliónyi károkat okoztak a' Közönséges Társaságnak, tsak hogy magok vesztegethessenek. Ők ölték-el, a' kereskedést, mesterségeket, és tudományokat. Ők, tsak nem minden hivatalokat és közönséges tisztségeket, ollyatén haszontalan és tudatlan Emberekkel metskoltak meg, mint a' milyenek vóltak, az előbbeni *Párisi* Magisztrátusnak; Törvény-széknek; és *Revoluzionáris-Kommisszióknak* Tagjaik. Megmérgecsítették a' társaságot, pénzen-fogadott vádoskodó álnok Emberekkel. El hatalmaztatták a' vad kegyetlenséget. Külső ellenségei se' kívántak annyi rosszat a' *Fr. Nemzetnek*, — mint a' mennyit ezek tettek néki. Igaz okon lehet illy szörnyűségekkel vádolni a' *Jákobínusok'*-társaságot; mert a' kik azokat el-követték, Tagjai vóltak mindnyájan; 's még is, nem hogy megintette vólna őket; sőt inkább egész erejével segítette, 's védelmezte. Örvezdeve fogadta *Lebon-t* és *Carrier-t*; midőn vissza-érkeztek azok, *Arras* és *Nantes* Városokból, a' hol, némelly vétkesek' megbüntetésének színe alatt, özönnel ontatták az ártatlan vért; 's puszították és rontat-

ták a' magános jószágokat. Ki-vetette ellenben a' maga kebeléből, 's gilljotínra tafzította a' szerentsétlen *Camille Desmou-lins*-t, a' kinek nem volt egyéb bűne, hanem hogy igyekezett ezen átkozott faktziót, ki-vetkeztetni állortzájából; 's meg-szűntetni. Hogy szó volt ezen Faktzió' első Fejének ki-irtásáról *Thermidornak* 9-dik napján (Júl. 27-dikén), mit tselekedtek a' Jákobínusok? Némellyek közzülök, azokat indították a' Nemzeti - Gyűlés ellen való párt-ütésre, a' kik állandóul bé-szoktak vala jární, az ő barlangjoknak tribünjeibe (hallgató-rekeszeibe): mások; el-oszlottak a' Szekeziókba (Város szakaszokba), 's igyekeztek mindennütt reá beszélleni a' lakosokat; hogy ályanak a' Magisztrátus mellé, a' melly, óltalma alá vette az össze-esküdtteket, 's egésszen ellene szegezte magát a' N. Gy. nek. Hát 9-dik *Thermidortól* fogva, mit tselekedtek a' Jákobínusok? Újra, olly Igazgatás-formáját akartak fel-állítani, a' melly, szüntelen-való rettegeésben tartja a' Közönséget, hogy annál fogva meg-tartassák *Robespierre*' Tzimborássaít, az az, önnön-magokat. Erre a' végre tzelozott *Barrere*, midön az újj Törvényshék mellé is kommandálá Közönséges-Vádolóknak azt az átkozott *Fouquier - Tinville*-t. Ez volt a' tzeljok azoknak a' *Párisban* késhültt Írásoknak is, mellyeket a' Közönséges-Társaság'-osztályokból útasítottak a' N. Gyü-

léshez, a' Népi-társaságok. Nyilván lehetett t. i. látni belőlök, hogy azoknak Szerzőik, szándékoznak minket vissza-buktatni abba a' veszedelmes állapotba, mellyben vóltunk 9-dik *Thermidor* előtt. — Az efféle Írásokat, nevezetesen a' *Dijon*-ból küldöttet — melly eránt, nem végezett egyebet a' N. Gyűlés, hanem hogy adódjék az által, vizsgálás végett a' Deputátzióknak; ki nyomtattatták a' Jákobínusok, 's el küldözték, fíjók-társaságjaikhoz; a' Seregekhez; és *Páris*' Szakaszaihoz; hogy betsületét veszessék a' N. Gyűlésnek, 's ennek romlásain meg-állíthassák a' magok hatalmokat. Az előbbeni Rev. Kommissziók-béliekkel eggyezőleg, szóval is tsábították a' Szektziókat (Város-szakaszokat.) Mit lehet várni az ilyen Társaságtól? A' mig, ki nem tisztítódik ez valósággal; lehetetlen addig, hogy az anárkhia (fő nélkül való rendetlenség) ne emésszen bennünket, és hogy jó-lábra állíthassuk a' Közönséges-Társaságot. — Eggy része ez azoknak — *monda Duhem* — a' mellyeket hallottam, és a' mellyekre — meg-kell vallani — hogy nem eggy könnyen lehet felelni. “

Elegyes Tudósítások.

Londonból Sept. 30-dikán: — „*Nagy-Britannia*' hív lakosainak örömére, ismét meg-mentette az Isteni-gondviselés, eggy nagy veszedelemtől, jó és kedves Királyunknak drága életét. T. i. négy közönséges

Emberek, kik, az úgy nevezett *Londoni* Levelező-Társasághoz tartoznak, összeküldtenek, hogy Fejedelmünkre, vagy *Vindsorban*, a' hol Kir. múlató-palota vagy on, vagy itt, Teátromban, meg-mérgezett nyilat löjjenek: melly igyekezeteket, hogy annál bátorságosabban végre hajthassák: két lábnyi hosszúságú tsöbe szerkeztették belé a' nyilat, 's a' szél-puska' rugójához hasonló rugót készítettek neki. Azon esetre, ha a' Teátromban fognának próbát tenni: ki-rendeltek előre némelly személlyeket, a' kik, lármát üssenek, és a' Király' figyelmetességét, a' ki ilyenkor ki-szokott hajlani a' Néző-helyből, egy bizonyos tárgyra vonják. Eggy az összeküldtek között, mesterségét jól-értő Atzelmíves vólt. Ez, nem nyughatott addig, háborgó lelke-esméretétől, mig Hg *Portland*hoz nem ment, 's fel nem fedezte a' gonosz szándékot, ezen Ministernek, a' ki, mindjárt el is fogatott a' múltt Szombaton este, eggy óra-tok-tsináló legényt — *la Maitre* nevezetűt —; és eggy Khímikusnak a' legénnyét — *Higgins* nevezetűt — a' ki, magára vállalta a' nyílnak meg-mérgezését. Kérdőre is vonta már ezeket egynehányszor a' Titkos-tanáts, melly, magánál tartja az említett eszközt, mint legnagyobb próbáját, a' szörnyű-fel-tételnek. Ezen két Iffjak, tzimboraságban vóltak a' *Skótziai* Konventzionálistákkal; és gyakor-

ta látogatták amaz esmeretes *Muirt* és *Palmert*, a' kik, *Ausztráliának Botany-Bay* nevü tsútsába küldödtek, mivel Ország-rontóknak találtattak: Több személyek is árestálódtak, kikre méltó gyanúság vagyon, hogy nagy eszközlői völtak a' nevezett két bünös Ifjak' vakmerő magok meg-határozásának. Tegnap, egynehány politikus Klúboknak Írásaikat vitette el a' Minisztérium. “

„ A' papiros pénzek alább szállottak néhány napoktól fogva: a' fzen' arra pedig fellyebb hágott, minthogy kevés a' hajós legény. “

„ Mihály' napján, melly tegnap vala, Lord-Mayorra (Polgár mesterré) választott a' jövő esztendőre Senátor *Skinner*, ki is, választatása után, következendő értelmü Beszédet tartott: „ Olly' betsület az, a' melly én eránttam mutatódott ebben a' fzezpillantásban, hogy már ennél nagyobbra, Polgár nem förekedhet: azért is kiváltképpen-való közönettel tartozom érette. Tudják Uraim, Kegyelmetek! a' kik között éltem, hogy én, nem vagyok ditsekedő Ember, és hogy mindenkor a' völt az én kívánságom, hogy inkább tselekedeteim, mint beszédim, szóllyanak érettem. Tudom, hogy igen különös idő ez a' mostani, és egész szemességet, gondosságot, és erőss-lelküséget kíván eggy ollyan személytől, a' ki leg főbb Tisztviselő, a' Vi-

lág' első Városában. Nem tulajdonítok magannak nagy tálentomokat, de ígérem, hogy továbbra is meg-marad bennem az a' tulajdonság, mellyel nyertem a' Kegyelmetek jó indulatját, hogy t. i. a' köz-hasznót mindenkor eleibe tészem a' magaménak; meg-maradok változhatatlanúl, a' mi meg-hetsülhetetlen Konstituzciónknak derék principiumai mellett; 's szüntelen-való figyelmetességemnek tárgya leszz a' Kegyelmetek' java. Ekképpen folytatván hivatalomat, tellyes bizodalمام lehet a' Kegyelmetek' együtt való munkálódásához és segítségéhez. “

„ F. Királyunk' számára, következő ajándékokat vett által Lord *Macartney*, a' *Chínai* Tsászfártól: 1.) Eggy Versezetet, mellyet maga készített, 's tulajdon kezével írt a' Tsászfár; eggy fa-skatulyában, mellyet, két ezer ezrtendőkig bírt a' *Chínai* Ts. Familia. 2.) Eggy darab *Agat* követ, mellyet, kezében szokott tartani 's nézni a' Tsászfár, midön valamelly Ministerrel beszéll, azért, hogy valami módon arra ne talállya függeszteni szemeit, a' kívül beszéll.

Londonból Oct. 3-dikán: — „ Gyűlést tartván a' Státus-Tanáts ezen hónapnapnak első napján, azt végezte, hogy 4-dik Novemberről halasztódjék el huszonötödikre a' Parlamentom' Üléseinek kezdete. “

Lucca Városából (Olasz-Országból)
Oct. 4-dikén: — „ Az itt lévő Tudós-tát-

saság, ki-formáltatta márványból egy érdemes Alfzonyi-nemű Tagjának *Banderini* Therésiának képét, 's azt, a' maga nagy palotájában állíttatta fel. Egyéb tudományokban is; de kivált a' Görög, Deák, és Olasz litteráturában, 's a' vers-szerzésben nagyra ment, 's nagyon is betsültetik a' tudós Világ által *Banderini* Therésia.

Hadi Környülállások.

A' *Rajna* mellől vett Leveleinknek oda megy ki a' summája: „hogy a' Frantziák, *Kolóniá*-nak, *Bonn*-nak, és *Koblentz*-nek meg-szállása után, *Moguntzia* felé indultak; de ez, derekasan meg-van erősítve. “

Más Levelek.

*Mannheim*ből Oct. 13-dikán: — „Ma reggel, *Mundenheim*nál, és *Oggersheim*nál, két Frantzia Sereg-osztályok mutatták magokat; de, nem kezdettenek semmit; mivel tsupán a' vólt a' tzéllýok: hogy bátorságot eszközöllyenek azon Frantziáságnak, a' melly *Frankenthal* és *Worms* felé vette útját. — A' 9-dik *Octoberi* viadalban, melly, *Frankenthal* körül történt, sokat vesztett az ellenség. El-vesztette a' többek között, egy Generálissát is, a' ki kormányozta a' Pattantyússait. — A' Ts. K. iak, és Prusszusok részéről: 19 emberek, és 31 lovak hüllottak el; sebet kaptak 49 emberek, és 16 lovak; el-tüntek 9 emberek, és hat lovak.

*Neuwied*ből Oct. 10-dikén: — „A' múltt Szeredán este indult *Kolóniá*ból egy

Posta. Ez, azt befzéli, hogy a' Városban ugyan tsendesen viselik magokat a' Frantziák: hanem ennek környékein el-szedik a' Lakosoktól marhájaikat, zöldségje-
ket 's a' t. — *Bonn* Városán felül is, alól is, meg-rakták ágyúkkal a' *Rajna*' bal-partját. *Mühlheim*ban is tettek valami kevés kárt: hanem *Düsseldorf*-ban sokkal többet.

Hollandiából Oct. 6-dikán: — „*Bois-le-Duc* (*Herzogenbusch*) ellen folytatják, az ostromot a' Fr. iák: főképpen pedig, *Orthem* nevű Erösség felől tüzeltek arra, a' napokban, igen nagy mértékben, hogy alkalmatossá-ga ne lehessen a' Várbélieknek, ágyúzó-helyeket készíteni *Orthem*' erányában, mellyet el-foglaltak a' Frantziák. — *Hulst*-ből, 's a' több részéből is *Hollandiai-Flandriának*, vissza-vonódnak — a' mint ért-jük — Örizetjeink *Geldriába*, hogy ezen Tartományunk, annál bátorságosabb álla-potba helyheztetődjön. — Oberster *Ti-boel*, a' ki Kommandáns vala *Crevecoeur* Várunkban, árestálva vagyon *Hágában*, 's számadásra fog vonattatni, miért engedte által olly könnyen, a' kormányozá-sára bízott Várat az ellenségnek? Nagyon terheli ezen Oberstert, a' Kapitulátziónak azon tikkelye is, mellyben meg-engedődik neki, hogy szabadon el-szállíthatja a' Várból minden ingó-bingó jószágait.“

Neuwiedből Oct. 9-dikén: — „Eggy Frantzia, a' ki *Mastricht*nál volt még ezen

hónapnak 6-dikán: de meg-szökött: azt beszéli, hogy fel-kívánta az ellenség *Mastrichtot*: de ez, nem akarta magát megadni. Midőn el-jött az említett *Frantzia*: már akkor el-kezdett battériákat készíteni az ellenség, és 300 ágyúkkal szándékozott hozzá fogni *Mastrichtnak* lövöldözéséhez.“

York Hertzeg, következő summájú Hírdetményt intézett, Sept. 23-dikán, a' kormányozása alatt lévő egész Sereghöz: „Nagyon fájlallya a' Hg, hogy újra is kéntelenítettik igen szoross parantsolatokat adni-ki azok ellen a' gyalázatos erőszakoskodások és rablások ellen, mellyek betstelenítik, a' vezérlése alatt lévő Sereget. A' keménységnek szükséges vóltáról annyira meg-vagyon győztetve a' Hg, hogy, a' 38-dik Regimentből öt személyek, a' kik tegnap rablásban kapattattak: leg-ottan halálra ítéltettek, melly szententziát mindazáltal nem hajtattott végre Ő Kir. Hgsége, emberi-szeretetből; hanem a' halál helyett kemény testi-büntetést diktált. De hogy a' rablás annyival inkább ki-irtódhassék: meg-parantsolta Ő Kir. Hgsége, hogy valakik, arra vetemednek ezen-túl, és tennem kapattatnak, mindjárt végeztesse-ki őket a' Tömlözt-tartó, és azon esetre, — ha nem találma Hóhér jelen-lenni, a' ki fel-akasztaná őket — lövesse agyon. Ezen Végzésnek közönségessé-tétele után, szükségesnek tartja Ő Kir. Hgsége, meg-kívánni a' Tisztektől, hogy a' *Britanniai* Se-

reg' tekintete, a' Nemzeti-karakter; a' Királynak és a' Hazának szolgálója, és önnön betsületjek eránt viseltető indúlatjokból, munkálódjanak egyesített erővel, az önnön szemeik előtt történni szokott rablásnak meg-akadályoztatásában, mellyre, egyedül a' szoross hadi fenyték által lehet reá menni. Óhajtja a' Hertzeg, hogy elő ne adja magát olly alkalmatosság, melly, kényszerítené őtet, a' Tilztekkel való kemény-bánásra. Kiváltképpen a' Regementek-Kommendánsaikra fog vigyázni, 's el nem múltat jelentést tenni eránta, a' Királynak, ha az ő vigyázatlanságjok által, még tovább is tart az erőszakoskodás, mellynek egésszen gátot akart vetni Ö Kir. Hertzegsége, ezen parantsolatja által.

Felső-Olasz Országának *Acqui* Városából, 6-dik Oct.-ben költ Tudósítása Gróf *Wallis* Hadi-Tármesterünknek, azt tartja: hogy minden Kémeknek bizonyítása szerint, az a' része a' Frantziáknak, melly *Riviera-di-ponente*ben, és a' *Savonai, Vadoi*, 's *Finalei* vidékeken tartózkodik, Sántzokat hány, az *Appenninus* hegye' szoross járásai' eleibe, mellyek a' tenger' partja felé szolgálnak. E' végre, számos hajók érkeztek *Nizzából Vadoba*, ágyúkkal és munitzióval,

Spanyol-Országának Fő-Városából Madritból Sept. 15-dikén: — „A' melly hadi tudósítások mai napig érkeztenek ide, Vezérjeinktől, ide megy ki a' summájok:

S. Sebastiani, Fuentarabiai, és Iruni vidékeinken, eröss sántzokat készítenek a' Frantziák. Fő-quártélyök *Tolosában* vagon: a' honnan mindenfelé küldözik Szaguldóikat. A' *Plasenziai* híres fegyver-fabrikát egészen el-rontották. Gróf *dell' Union* Vezérünk, vátig igyekezett fel-szabadítani *Bellegarde* Várát az oszrom alól; de nem szolgált néki a' szerentse: valamint *Sangro* Hertzegnek sem, a' ki, *Aragóniai* határunknál támadta-meg a' Frantziákat.

Portugalliának Fő-Városából Lisbo-nából Sept. 2-dikán: — „A' *Spanyol* Udvarnál lévő Követünktől, eggy Kurír érkezett ide a' napokban, 's mindjárt két rendbéli gyűlést tartott a' Státus-Tanáts. A' melly Katonaság itt vólt eddig, parantsolatot vett, hogy haladék nélkül indullyon a' *Navarrai Spanyol* Seregnek segítségére. Helyébe, négy Regementek jönnek ide, más részeiből az Országnek. Újj katonákkal pótolódik-ki, minden gyalog, és lovas Reg. jeink' hijánossága. Határainknak, minden szoross-járásaik meg-rakotnak ágyúkkal, 's vitéz-legénységgel: A' rekrutázásnak, és a' hádi költekezésnek könnyebbítésére nézve, három ezer Munkás-embereket botsátott el az Udvar, saját Fábrikáiból, és a' közönséges dolgozó-helyekből.

A' *Lengyel-Országi* leg-újjabb Tudósítások, két igen nevezetes ütközetekről em-

lékeznek. Eggyik történt, *Napnyúgoti-Prussziának Bromberg* vagy *Bramberg* nevű Városánál, az *Inszurgens Lengyelek*, és egy *Prusszus Sereg-osztály* között, melyet, *Székely Oberstier* vezérlett. Az *Inszurgensek* voltak a' meg-támadók, 's a' diadalmasok is. El-fogták *Székely Oberstert* is, a' ki kevés idővel azután, megholt sebjeében. — A' másik nevezetes ütközet, az *Oroszok*, és *Kosciuszkó* között volt, mellyben amazok győztek, 's magát is el-fogták — a' mint írják — *Kosciuszkót*.

(Midőn már le írtuk vala ezt: akkor érkeztek más Tudósítások; mellyek, *Kosciuszkó*' sorsára nézve, meg-tsáfollyák az előbbieneket: Néhai *Székely Obersterről* pedig azt jegyzik meg, hogy *Kosciuszkó*, maga eleibe vitette azt, és különös szorgalmatossággal való gyógyíttatása eránt, erőssen rájok parantsolt a' *Seborvosokra*; de ezek nem álhattak ellent minden mesterségjekkel is, hogy a' nagy sebeket, két napok után, halál ne kövesse.)

Magyar Ország.

Nagy-Váradról Oct. 14-dikén: — „A' *Görög Katholikusoknak* itt lévő *Káptalanjából* ki-halván a' *Kántor*, Néhai *Fő Tiszt. Godsa György Úr*, ennek helyébe *Kántorra* neveztetett *F. Királyunk* által, *Fő Tiszt. Kánonok Vulkán Sámuel Úr*; *Kulztósságot* nyert, *Fő Tiszt. Kánonok Szilágyi József Úr*; *Skolastikusságot* pedig *Fő Tiszt. Kánonok Magyarai Úr*; 's *Kánonok-*

ságra emeltetett Fő Tiszt. *Szilágyi Zaka-*
riás Úr, a' ki ennekelőtte, *Lelki-Pásztor*
 volt a' *Nagy-Létai Görög-Katholikusok'*
Gyülekezetijének, és *Ésperesse* a' *Laksági*
Distriktusnak.

Debretzenből Oct. 11-dikén: — „A'
 kerti szüretünk meg-volt még Sept. nek
 15-dik, és következett napjain, még pe-
 dig úgy, hogy kinek annyi bora lett, mint
 tavaly, kinek több, kinek sokkal kevesebb.
 Éppen így vagyón szőlős-hegyeinkre néz-
 ve is a' dolog. Mindenütt tökéletes ér-
 tségében volt a' szőlő: azért is sokkal jobb,
 's állandóbb borokat reménylünk az idei
 termésből, mint valának a' múltt eszten-
 dőbéliek.

Katonai Elő-menetelek.

Gróf *Wartensleben*, a' ki mostanság
 egy Ts. K. Sereg-osztályt kormányoz, *Al-*
bert Hertzegnek fő-vezérlése alatt, *Feld-*
marfchallieutenántságból *Haditármesterség-*
 re emeltetett: *H. Hohenlohe* pedig, a' ki
Oberstere vala a' *Waldeck'* *Dragonyos Reg-*
jének, *Generálmájorságra*.

Konsiliárius, és Itélő Mester *Kornis*
Jósef Urat méltóztatott ő Felsője, a' *F. Sep-*
temvirális Tábla *Assessorává* resolválni.

Béts benn, következő számjai jöttek ki a'
Lotteriának, a' 18-dik *Octoberi húzás'* alkalmatossá-
 gával.

20. 73. 89. 62. 29.

— A' következő húzás *Lintzben* fog lenni Oct.
 29-dikén.

T Ó L D A L É K

A' Magyar Hírmondónak, Oct. 21-dik napján, 1794-ben költt árkusához.

A' Magyar Hírmondó érdemes Íróji, a' minapában — Máj. 20-dik napján kiadott — Újságjoknak Tóldalékjában a' melly Elmélkedést kihirdettenek vólt némelly régi Magyar Királyoknak a' B. Szüz Máriának képével megtízmerezett ritka pénzeikről, abban ott a' 757-dik levelen valamelly különös hiba esett vólt a' b. betű alatt való Jegyzésben, a' melly így kezdődik: *Elmulatta vólt azt tselekedni, hogy egy szóval emlittsem, amaz Ország háborító Rákótzai Ferentz is's a't.* Ezen említett egész Jegyzésnek helyébe imé a' következendőt kívánnya maga az Író meg jobbitva közönségessé tétetni. Ama nevezetes zenebonáskodó néhai *Erdélyi Fejedelem, Rákótzai Ferentz* is, az egyéb arany, ezüst, és réz pénzeire a' Sz. Szüznek képét reá üttette ugyan; de a' Tíz-poltrássaira, és más különös emlékezetre veretett pénzeire nézve azont tselekedni el mulatta, és egyszersmind pártos társainak sok rendbéli kéréseikre, az *Onodi Ország' Gyűlése végezésinek Hetedik Tzikkelvényében* ezt a' végezést is tette 1707-dikben, hogy számszerént két millió, és ezen fellyül két száz ezer forintokat érő Tíz, és Húsz-Poltrássai *devalváltatván*, 's elébbi betsekre nézve sokkal alábbra szállíttatván, a' Sz. Szüznek kised képetskéjével, hogy továbbra is az Országban folyhassanak, mind meg bélyegezo-

M m

tettek, a' mint a' kezünknel lévõ a' féle
béllyeges némelly ezüst, és réz pénzei bizo-
nyíttyák; a' többi pedig a' köz kintstárba bé-
szedettvén, belölök ágyúk öntõdtenek a' tud-
va lévõ illy fellyül irással: *Nummus erant Pa-
triae, nervus belli, atque Moneta, Nunc Liber-
tatis vindico Jura bonus.* Ekképpen illik, sõt
ugyan szükséges dolog is, midõn a' pennánk
valahol meg találna botlani, ne átallyuk, 's
ne szégyenlyük hibáinkat meg vallani, és azo-
kat meg jobbítani. *Debretzenben*, Kis - Assz.
Havának 30-dik napján 1794.

*Recension der Lichtensternischen Karte vom
Oedenburger Komitat.*

Herr Lichtenstern hat im vorigen Jahre eine Kar-
te vom Oedenburger Komitat im gewöhnlichen Land-
kartenformat unter folg. Titel herausgegeben: Comitatus Soproniensis, ungarice Sopron Vármegye, et germ. Oedenburger Gespannschaft, ex optimis recentioribusque observationibus ac hucusque parum ignotis manuductionibus designatus per Josephum Marc. Lib. Baronem de Lichtenstern, variarum societatum scientia inclytarum membrum 1793. Viennae, sumptibus auctoris A. Amon sculpsit. (45 xr.) Die Karte emphiecht sich dem aufferen Eindruck aufferordentlich gut. Randverzierungen, gut gewählte verschönernde Zeichnungen, der gute Ausdruck der Grenzen und Flüsse, des Sees und des Sumpfes, der Wälder und Gebirge, vorzüglich die schön gestochenen Namen der Gegenstände, so wie die feine schwarze Farbe und schönes starkes Papier sind lauter Vorzüge die diese Karte in sich vereinigt, und die zum Theil unsern künftigen Landkartenstechern und Herausgebern als muster dienen können. Der erwähnte Titel stellt ein Monument vor, über welchem eine abgehauene Pyramide steht, die das Fürstlich. Eszterházy'sche Wappen enthält. Rechts beschattet das Monument ein Orangenbaum wahrscheinlich aus den Fürst Eszterházy'schen Gärten; links erheben sich Tannengebirge über Eichenwäldern und Weinhügeln mit kultivirten Feldern;

der Grund, auf welchem das Monument ruht ist Sumpf mit Schilfrohr und übereinanderkriechenden Fischen, und das Fundament von allen sind 3 Grundsteine aus den Kroisbacher und Margarether Sandfeinbrüchen. Der Gedanke war nicht übel die Produkte des Komitats um die Aufschrift herumzupflanzen; hinter dem Monument blöcken wahrscheinlich Heerden von Rindern und Schafen unter dem Schatten von Obstbäumen. — Diesem Titelkupfer in einer Diagonallinie gegenüber, links unten, wird die Karte in einem ovalem Kranz dem Grafen Theodor Battyán dedicirt. — Der schöne Ausdruck der Namen in der Karte verdient einen besonderen Ruhm, und macht dem Kupferstecher Hr. Amon sehr viel Ehre. Bisher war man gewohnt sich über dergleichen Stich nur auf englischen und französischen Karten zu freuen. Die Rundung, das Verhältnis und die praecision (allenthalben genau und gleich bestimmte Grenze sowohl der Länge, als vorzüglich des Durchmessers der Züge) der Buchstaben ist allerliebft. Man betrachte zum Beyspiel, um den Geschmack und die geschickte Hand des Künstlers gebührend zu schätzen, die Namen Vitnyédi Raba, zwischen Hövey und Timot nicht weit davon, wo sich der Vitnyeder Arm des Raabflusses in den Sumpf Hanság verliert, Haracson auf der Strasse von Oedenburg nach Güns, Hasendorf zwischen Haracson und Wolfs am Neusiedler See, und Czapring an der Réptze nicht weit von Güns. Ob nun der innere Werth der Karte mit dem äußeren gewiß schöne Anblick derselben übereinstimme, mag am Ende selbst jeder beurtheilen, wenn er sie mit mir und andern noch bessern Kennern des Oedenburger Komitats mit der wirklichen physikalischen Oberfläche und mit der Topographie derselben verglichen hat. Noch einer solchen genauen Vergleichen ergibt sich.

1. Im Ganzen: Dafs die Gebirge und die Flüsse und Bäche durchaus falsch gezeichnet sind. Die in der Karte gezeichneten Berge nehmen weder ihre natürlichen wirklichen Plätze ein, noch zeigen sie im geringsten ihre Verhältnis untereinander und ihr Fortlaufen an. Man sieht nichts als eizeln gezeichnete Berge, die in der Karte bald dichter bald entfernter hingesetzt sind, aber die man in dem gebirgigten Theil

des Komitats nirgends in dieser isolirten Gestalt findet, sondern die in der Natur an der Grenze Oesterreichs in Flözgebirgsketten forlaufen, sich hin und wieder theilen, oder bis in die Ebene herunter in allmäligen Hügeln verbreiten, bald engere bald weitere Thäler unausgebretete Flächen einschließen. Aus der starck schattirten Zeichnung der Berge von Eisenstadt zwischen dem Neusiedler See und der Leita hinauf, sollte man da auf hoch über einander gethürmte Berge schliessen, wo sich doch bloß mälsige Bergketten und Hügel an einander anschließen. Zwischen Reigenbach und Prodersdorf geht die Poststraße über drey Berge, wo doch wirklich keine sind, denn so bald man von der Klingebacher Höhe herunter kommt, so fährt man bis Großhöflein in der Ebene fort, wo sich dann die Gegend wieder in ungleichen Höhen zu erheben anfängt. Auch Hornstein und Milchdorf liegt auf der Gruppe dieser Höhen, das man auch aus der Karte nicht wissen kann. Die unnatürliche und unrichtige Zeichnung der Berge macht, daß auch die Bäche nicht gut angegeben sind, und man findet die Thäler, aus welchen sie herabkommen entweder gar nicht oder nicht am rechten Orte. Der Spittelbach, der durch Oedenburg fließt und nachher Iqua heißt wird von Siegraberg über Agendorf und Wandorf hergeleitet, da er doch von Schadendorf herkommt, wo gar kein Bach angegeben ist. Der Agendorfer Bach kommt auch nicht nach Wandorf, wie in der Karte, sondern fließt links zwischen Oedenburg und Schadendorf dem Spittelbach zu. Der Wandorfer Bach hingegen entstehet aus der Oedenburger Gebirgen aus einer doppelten Quellen und aus verschiedenen Thälern, und vereinigt sich dann nachdem er Oedenburg durchflossen hat auch mit dem Spittelbach. Zwischen Oedenburg und Rust wird von Siegendorf her ein Bach über einen hohen Berg in den See geleitet, ohne ihm das ihm zukommende Thal zu geben. Der Fluß Leita fließt von Neustadt her nach Windpassing zu von Südwest gegen Nordost, in der Karte hingegen zieht er sich beinahe ganz von Süden nach Norden, Beim Fluß Raab hingegen hat man den Irrthum oder eben so unverzeihliche Nachlässigkeit begangen, daß man ihn zu einmal aus der Réptze entstehen läßt, so daß man denken muß Raab und Réptze sind ein Fluß

ohne zu erfahren, daß die Raab aus Steyermark durch das Eisenburger Komitat bey dem Dorf Beled kommt, wo sie die Réptze aufnimmt. Von Beled müßte also das Flußbett südwestlich ein kleines Stück in das Eisenburger Komitat zurückgeführt werden um das Herkommen des Raabflusses und den Einfluß der Réptze zugleich anzuzeigen.

Überhaupt ist ferner die ganze Fläche zwischen dem Neusiedler-See und der Leita zu schmal angegeben, sie sollte an manchem Ort nach dem Maasstabe der Karte nochmal so breit seyn. Dann ist der Neusiedler-See grundfalsch abgebildet. Das kann jedermann auf den ersten Blick sehen, der seine Erfahrung oder die sehr richtige Zeichnung des Neusiedler Sees vom sel. Krieger, die Hr. Junker vor 10 Jahren in Kupfer gestochen hat damit vergleichen will. Bey Ruß ist der See viel zu schmal und bey Ockau und Purbach viel zu breit angegeben. Die Inseln hat der See auch nicht.

Das Locale der Örter und ihr Verhältniß gegen einander ist auch größtentheils falsch angegeben. Zum Beispiel die Straße von Oedenburg nach Wien geht viel nördlicher als in der Karte, und alle Dörfer auf dieser Straße sollen also viel nördlicher liegen. Neufstadt muß im Verhältniß zu Oedenburg 2 Meilen und von Windpasing eben so viel, nun messe man einmal das Verhältniß in der Karte ab.

2. Im Einzelnen ein par Hauptböcke. Der Marktflecken Kreisbach ist in der Karte an die Stelle gezeichnet, wo Wolfs liegt, und noch sammt dem See um eine halbe Meile näher, denn der See ist in der Karte 1 gute Meile von Oedenburg entfernt, und in der Natur nur eine Stunde. Kreisbach muß zwischen Oedenburg und Ruß an der Stelle stehen, wo sich der zuvor erwähnte Bach von Siegendorf her in den Neusiedler See ergießt. Nur muß der Bach sammt Kreisbach näher an Oedenburg gerückt werden. Ruß ist in der Karte von Oedenburg beinah 3 Meilen entfernt und auf dem Lande nur 1 1/2. In der Rabau soll Egyed in der Linie von Kapuvár nach Árpás liegen, und in der Karte spaziert Egyed eine ganze Meile rechts. Monbijou zwischen Kapuvár und Szent-Miklós ist mit dem Zeichen eines Dorfs und einer Katholischen Kirche bezeichnet, und

es doch nichts weiter als ein fürstl. Eszterházi'sches Luftschloß im Walde. Oben habe ich schon als Beyspiele mehr einzelne Unrichtigkeiten angeführt, und ich könnte in den Gegenden des Komitats die ich ganz genau kenne, und die ich allein verglichen habe noch mehr anführen. Der das ganze Komitat ganz genau im Kopfe hätte müßte diese Karte der vielen groben Fehler wegen mit dem gerechtesten Unwillen kaum des ersten Blickes würdigen.

Ungarisch kann der Verfasser auch nicht, so wenig als er richtig nachschreiben kann. Man lese nur die Namen: Borladon (Pórládon) Belled, Gerest, Thot-Kerestur, Vadosfa, Czepreg, Egyházos-falu, Bafzti-falva (Pufzta-falu) etc.

Zum Gebrauch kan man also diese Karte niemanden empfehlen, da man sich aus derselben weder von der physischen Lage noch von der Topographie des Oedenburger Komitats unterrichten kann. Und beydes hat man doch das größte Recht in einer solchen Special Karte genau zu fordern. Der Naturforscher kan diese Karte nicht brauchen, weil er sich daraus, aus Mangel der richtigen Bezeichnung der Berge und Thäler und Flüsse, keine Übersicht der natürlichen Lage des bezeichneten Landes machen kann. Und doch müßte es vorzüglich interessant seyn aus einer guten Karte des Oedenburger Komitats zu lernen, wie sich die Flößsgebirge in demselben, die zu dem Ungebirge des Schneeberges in Osterreich und zu den Ganggebirgen an der ungarisch-österreichischen Grenze gehören, in die Tiefe des Nensiedler-Sees verlieren. Dem Einwohner des Oedenburger Komitats, der einen Theil seines mütterlichen Bodens kennt, und nun auch die ganze Gegend umher kennen lernen will kann außer dem izt erwähnten Hauptfehler auch deswegen mit der Karte nicht gedient seyn, weil ihm die unrichtige Grenze und die schlechte Topographie derselben gleich in die Augen fällt. Auch wer ein bloßes Verzeichniß der Dörfer des Oedenburger Komitats auf der Karte zu haben wünschte, wird viele Örter unrichtig geschrieben finden. — Die Zeichen der Producte und der Statistischen Merkwürdigkeiten hat der Herausgeber beinah überall und größtentheils richtig angebracht, aber dieser Vorzug, der sich hauptsächlich bey Specialkarten

gut anbringen läßt, adelt die übrigens ganz fehlerhafte Karte noch nicht zur Brauchbarkeit.

Am Ende ergibt sich nothwendig daß Hr. Lichtenfern keinen Theil des Oedenburger Komitats aus eigener geographischer und physikalischer Erfahrung kennt, vielweniger irgend eine geometrische Messung bey seiner Karte zu Grunde gelegt hat. Er hat die Karte bloß aus andern imaginären Karten nachgezeichnet. Der grundfalsch gezeichnete Neusiedlersee mit dem Hanság ist aus der Zeichnung des längstverstorbenen Ingenieur Kováts genommen, der vor mehr als 30 Jahren als schon projectirt wurde den See abzuzapfen, dem Oedenburger und Raaber Komitat eine imaginäre Zeichnung vom Hanság vorlegte bloß um die projectirten Kanäle im Verhältniß darzustellen. Der Neusiedler See ward nur pro forma mit freyen und ungezwungenen Zügen aus freyer Hand hinzugeletzt, und dieser war das Original des Hr. L. Das feste Land des Oedenburger Komitat hat Hr. L. aus andern imaginaeren Abbildungen genommen, aber nicht aus der imaginaeren Karte des Burgfallers die sub titulo: *Mappa Comitatus Soproniensis. 1753 I. B.* (Jos. Burgfaller.) gestochen ist, denn diese ist viel besser gerathen als die Lichtenfernsche. — Auch der gute Wille des Hr. L. verdient den sonst billigen Dank nicht, weil man ihm von Oedenburg aus Verbesserungen seiner Karte, ehe er sie noch in Kupfer hat stechen lassen, angetragen hat, aber er dieselben ausgeschlagen hat. Sein Verdienst bleibt also bloß, daß er uns mit dem geschickten Künstler Hr. Amon bekannt gemacht, daß er andern das Beyspiel gegeben ihren Karten auch für den Geschmack schön einzurichten und bey Specialkarten Physikalische und Statistische Zeichen hinzuzufügen, und daß seine Karte für alle ein warnendes Beyspiel bleibt, die irgend ein Werk unternehmen, wozu sie weder am Geist, noch an Wissenschaft noch an Erfahrung gewachsen sind. — Die beste Karte, die wir bis izt von dem Oedenburger Komitat haben, ist diejenige, welche uns izt die Verfasser des Magyar Hirmondó in kleinen Format liefern. Würde hingegen Hr. Ingenieur Kainrath bald seine Karte von Oedenb. Kom. herausgeben, der jeden Winkel desselben selbst gemessen u. beobachtet hat, so

würden wir eine Karte bekommen, die allen Specialkarten an vollendeten Vollständigkeit zum Muster dienen müßte.

Asbóth J.

(Ugyan az Magyarra fordítva.)

Meg ítélése Sopron Vármegye azon Mappájának, mellyet a' szokott nagyságban B. *Lichtenstern* illyen Titulus alatt adott ki: *Comitatus Soproniensis, ungarice Soprony Vármegye, et Germ. Oedenburger Gespannschaft, ex optimis recentioribusque observationibus, ac hucusque partim ignotis manuductionibus designatus, per Josephum Marc. Lib. Baronem de Lichtenstern, variarum societatum Scientia inclytarum membrum 1793. Viennae, sumtibus auctoris. A. Amon sculpsit 45 kr.* A' külső tekintete a' Mappának sokat ígér. Ennek tzipra kerülete, az ékesítésére jól választott rajzolatok, a' határoknak, a' folyó - vizeknek, a' Fertőnek, Erdőknek, és Hegyeknek, kivált a' neveknek szép metzése, jó fekete színnel szép és erőss papirosra való nyomtatása, muftra gyanánt lehetnek a' jövendőbéli Mappa ki adóiknak. A' fenn említett titulussa egy emlékeztető oszlopot ábrázol, ennek felette egy tsonka Piramis áll, mellyre az *Eszterházy* Hertzegi tziper vagyon metzve. Jobb felől árnyéket tart ezen oszlopnak egy Narancs fa, hihető az Hertzeg *Eszterházy* kertjéből: bal felől fenyő bértzek emelkednek fel, a' tserfa Erdők, szölliő hegyek és bé szántott földek mellett. Az oszlop allja egy kákás motsár, mellyben a' halak egymáson keresztül kosúl vagynak, és mind ezeknek fundamentoma három darab köből áll, mellyek a' *Margarethi*, 's a' többi kö - bányákat példázzák, eb-

ben a' Vármegyében. A' gondolat nem rossz, hogy a' Vármegye productumi a' titulussa mellé rakattassanak. Az Oszlop megett szép gyümölcs fák' árnyékában bögnek, kétség kívül a' szarvas marháknak tsordái. — Ezen Mappa a' titulusnak keresztl ellenében, alól egy kerekded koszorúban, Gróf *Battyányi* Theodornak van ajánlva. A' nevek olly szép betűkkel vagynak a' mappán írva, mint a' millyeneket eddig csak az *Anglus* és *Frantzia* mappákon lehetett látni, melly Ammon Metzöjének valósággal hetsületére szolgál. Ennek bizonyosságául méltó meg tekinteni a' következő neveket: *Vitnyéd Rába*, *Hövey*, és *Timod* között, *Haraeson*, a' *Köszegre* menő út mellett, és ahhoz közel fekvő *Husendorf*-ot, nem különben *Csapring*-ot, a' *Répeze* mentében, nem messze *Köszeghez*.

Ollyan jó e továbbá ez a' mappa, mint a' millyen szép, ezt az ítélheti meg leg inkább, a' ki a' Vármegyét jól esméri, és vele a' mappát öszve hasonlíthatja: az öszve hasonlítás meg mutatja,

I-ször. Altaljában: hogy a' hegyek, a' folyo vizek, és a' Tavak mindenütt hibáson vagynak fel téve. A' hegyek nem is természetesen, és nem is ott fekszenek a' hol kellene, belölk észre nem lehet venni, mellyik magos, mellyik alacson, hol formálnak lánztot, merre oszolnak? A' mappa szerént *Kis Marton* táján a' Fertő tava, és a' Lajta vize között igen magos hegyeknek kellene lenni, holott ott igen tsekély hegyek kaptsolják öszve magokat. Az sem igaz, hogy *Klingenbach* és *Prodersdorf* közt 3 hegyeken menne a' Posta út keresztl: mert mihelyest le jön az a' *Klingenbach*i hátaokról, lapos helyen megy az

egész *Gross - Höfleinig*, a' hol a' környék ismét emelkedni kezd. *Hornstein* és *Milchdorf* is ezen hátság földeken fekszik, mellyet a' mappából észre nem lehet venni. A' hegyeknek hibás fekvése miatt, el van hibázva a' Patakoknak rajzolása is, mivel azokat a' völgyeket, mellyeken ezek lefolynak, vagy tellyeséggel nem, vagy leg alább nem a' magok helyeken találja az ember. A' *Spitel* Patak a' melly *Sopronon* keresztül foly, és alább *Ikvá, uak* neveztetik, úgy van fel téve a' mappán, mintha *Sigraben*, *Agendorf*, és *Wandorf* helységek felé folyna, holott *Schadendorftól* ered, a' hol semmi patak sincs fel téve. Az *Agendorfi* Patak sem foly *Vandorfhoz*, mint a' Mappán van, hanem balra *Sopron* és *Schadendorf* közt foly a' *Spitelpatak* felé. A' *Vandorfi* Patak ellenben a' *Soproni* hegyek közt egy kettős forrásból ered, és némelly völgyekből, 's minekutánna *Sopronon* keresztül folyt, belé foly a' *Spitelpatakba*. A' Mappán egy Patak foly *Siegendorftól*, *Sopron* és *Rufzt* között egy nagy hegyen által, 's nints kitéve, mellyik völgyen foly az le a' Fertőbe. A' *Lajta* folyása is *Neustadt*, és *Vindpassing* közt hibás. A' *Rába* vize úgyvan rajzolva, mintha az a' *Réptzéből* eredne, 's azt gondolhatná az ember, hogy a' *Rába* és a' *Réptze* ugyan azon egy folyó víz vólna, holott a' *Rába Styriából* *Vas* Vármegyén keresztül jön *Sopron* Vármegyébe, és *Beléd* Helységnél szakad a' *Réptzébe*.

Továbbá a' *Fertő* és a' *Lajta* közt való térség általjában keskenynek van rajzolva, úgy hogy a' mappán lévő Mértföld mérték szerént, néhol két olyan szélesnek is kellene annak lenni. A' *Fertő* igen hibáson van. Ez mind-

gyárt szembe tűnik, ha az ember a' tapasztalást vagy *Krigernek*, ez előtt 10 ezrtendőkkel *Junker* által metzett Mappáját ezzel egybeveti. *Rusztnál* keskenynek, *Okaunál* és *Purbachnál* pedig igen szélesnek van rajzolva, és a' szigetek sintsenek meg benne. — A' helységek fekvése és egymáshoz való messzesége is hibás, következésképpen az út mentében fekvő helységeknek is, p. o. *Sopronból* a' *Bétsi* útnak sokkal iukább észak felé kellene menni. *Neustadtnak* *Sopronhoz* képest két mérfölddel kell északhoz közelebb esni, mint a' mappán van. *Kis Marton*, mind *Sopronhoz*, mind *Vindpassinghoz* 2 mérföldnyire esik, azonban nézze meg az ember még*is a' mappán a' külömségét.

2 szor Külön véve: Szarvas hibák ezek, hogy *Kroisbach* mező város *Wolfs* helyére van rajzolva, és a' Fertővel együtt fél mérfölddel közelébb, mint kellene. Mert a' Fertő *Soprontól* és *Rusztól* egy jó mérföldnyire van téve, holott valósággal tsak egy óra. *Kroisbachnak* *Sopron* és *Ruszt* közt azon a' helyen kell lenni, a' hol az elébb említett *Patak Siegendorf*tól a' Fertőbe szakad. Mind a' *Patak*nak, mind *Kroisbachnak* *Sopronhoz* közelébb kell esni. *Ruszt*, *Sopronhoz* majd 3 mérföldnyire van a' Mappán téve, holott tsak másfél mérföld az. *Egyednek* a' *Rábaközben* *Kapuvár* és *Arpás* közt ezekkel egyenes liniában kellene esni, és még is az jobbra majd 1 mérföldre van téve. *Kapuvár* és *Sz. Miklós* közt *Monbijou* olyan jegyekkel van fel téve mintha ott Helység, és *Catholicus Templom* is vólna, holott ez nem egyéb, hanem *Eszterházy* Hertzegnek az erdőben épült *Kastélja*. A' már említett hibákon kívül még többeket

is hozhatnék elő tsak azon vidékben is, melyet én jól esmerek: a' ki a' Vármegye fekvését jól esméri, és azt ezen mappával helyesen egybe veti, alig fogja ezt egy tekintetre is méltónak itélni. — Idejáról az is, hogy a' Szerző nem érti a' Magyar nyelvet, a' szókat se tudja igazán írni: mert Pórládon, Thót-Keresztúr, Vadosfa, Csepreg, Egyházos-falu 's a' t. helyébe ezeket írta: Borladon, Thot-Keresztúr, Vadosfa, Czepreg, Egyházosfaló.

Hafzon vételre tehát ezen mappát senki-nek sem lehet javasolni, mivel abból sem fekvését, sem tulajdonságát Sopron Vármegyének még nem lehet tanulni, holott pedig ezt illyen különös mappától megvárhatja az ember. A' természet vizsgáló ennek hafznát nem veheti, mivel a' hegyeknek, völgyeknek, és vizeknek hibás rajzolásából igaz ideát arról magának nem formálhat. — Magoknak a' Sopron Vármegyeieknek sem jó ezen mappa, mind a' határoknak rossz rajzolásáért, mind azért is, mivel a' helységek fekvése szembetűnő képpen rossz. De az sem veheti ennek hafznát a' ki tsupán a' helységek neveit kívánná azon látni, mivel sok helységek hibáson vagynak fel téve. Az ezen a' Vármegyében található Productumoknak, és egyéb nevezetes dolgoknak is jegyeit majd mindenütt, és nagy részént helyesen fel rakta a' ki adó: de a' mappának ezen érdeme, melyet az illyen különös mappán könnyü el érni, a' többi hibáit jóvá, és hafzon vehetővé nem teszi.

Végre nyilván meg tettik, hogy B. *Lichtenstern* Úrnak Sopron Vármegyéről, vagy ennek leg kisebb részéről is, a' maga tapasztalásából semmi esmérete nintsen, és hogy ezen

egész mappája nem a' földnek valóságos felmérése, hanem csak más gondolomra tsinált mappák után készült. A' Fertőnek és a' Hanságnak rossz rajzolása véletlett egy már régen meg holt *Kouáts* nevű Ingenieurnek mappájáról, melyet ő mint egy 30 esztendővel ez előtt, mikor a' Fertő vizének másuvá való vételéről szó völt, csak tsupán gondolomra a' végre készített, hogy a' víz árkokat lehesse rajta látni. A' Fertő szabad kézzel, és csak úgy van azon tsinálva, csak hogy még is valami formája legyen, és ennek vette már most mássát B. *Lichtenstern*. A' száraz földet pedig más gondolomra készült mappákból szedte öszve: de nem a' *Burgstaller* mappájából, melly ilyen titulus alatt jött ki: *Mappa Comitatus Soproniensis 1753. I. B. (Io. Burgstaller)* mert ez jobban esett ki, mint a' B. *Lichtensterné*. Még csak a' jó szándéka sem érdemel a' kiadónak közönetett; mert meg kínálták őtet Sopronból még minek előtte a' mappáját rézbe mettzette vólna, azzal, hogy azt meg jobbítják; de ezen ajánlást nem fogadta el. Tsak ez hát minden érdeme, hogy *Ammon* jó mettzőt meg esmérteti velünk, és példát mutat a' mappáknak tsinos kiadására, és a' termések' és egyéb nevezetes dolgok' példázó jegyeinek fel rakására, és egyszersmind példagyánánt szolgál, hogy senki olyan munkához ne kezdjen, a' mellyhez sem elze, sem tudományja, sem tapasztalása nintsen. — A' leg jobb mappája Sopron Vármegyének az eddig ki jöttek között az, melyet a' *Magyar Hírmondó* Irói most botsátanak ki kisebb formában. Ha ellenben *Kamráth* nevű Ingenieur Úr, a' ki leg kisebb zugját is maga mérte fel Sop-

ron Vármegyének a' maga mappáját világ eleibe bocsátandja, ez lenne az a' tökéletes muftira, mellyről minden különös Mappáknak hiemet keliene varni. *

Asbóth J.

Veszprém Vármegyéből. Az ide zártt régéségen hadd rágódjanak a' Diplomák után Járók :

Stephanus Dei gratia Rex Ung. fidelibus suis Collectoribus in Comitatu Castriferrei constitutis salutem et gratiam. Fidelitati vestrae firmiter praecipiendo mandamus, quatenus collecta Castrensiū in Comitatu Castrif. existentium, numero quinquaginta, mansionum facta dicatione Andrae Comiti Karako exigere et percipere permittatis, et aliud non faciatis, quod Nos eidem ad suum salarium deputabimus. Dat. in Nádos emanatum Sabbatho proximo post octavas S. Joannis Baptistae (L. S.) Kivül ez vólt írva: Collectoribus in Comitatu Castriferrei constitutis. Ezen levelét István Királynak (de mellyiknek?) a' napokban irtam le, egy másfél újnyi szélességű, 's talám egy arasznyi hosszúságú bőrről (pargamentről) de annak is tsak a' vidimatájáról (hiteles párfjáról) mert az Originalison tsak imitt amott tudtam el menni.

Deák lábú versek, *M. Vásárhellyt* egy Halotti alkalmatosfággal. Az Halot szavai.

El bágyatt poraim, kiket oh Föld! hajdon
Töled

Az újj emberi forma rémekben költsön vett vólt,
'S Isteni képpen meg nemesített. múlt meg térnek.
— Az irgalmas Egeknek, a' kik böltsen alkottak,

A' mely mennyei rész vala benne, vissza
adván —

Tápláló kebeledbe. Sietnek megnyugodni.
Oh Föld jó Anya! Magzatod' esmérd meg's
vedd hozzád!

Hajdani Társai, tiszta porotskák! A' Test
szennyét

Gondosb Anya le mosta, hasonló lesz hozzánk;
Szenvedjétek el. Adjatok addig tsendes helyet,
Mig tisztátalan emberiségét majd el veszti:
Több atyafi porok és csontok közt hogy meg-
szálljon!

Commendatur Docentibus in Hungaria,
et in adnexis Provinciis Liber, qui nunc prae-
lum reliquit: *Compendia Arithmetica* minus
apud nos vulgata, methodo scientifica propo-
suit, et ad Partium nostrarum usum accom-
modavit; modum facilem terminos in propor-
tione simplici ordinandi eudemque in compo-
sita retinendi ostendit; notionem concatenatio-
nis genuinam, catenatique exempli a non cate-
nato discrimen, ad quae in Institutionibus
Arithmetiis pro Gymnasiis Hungariae A. 1783
editis non satis advertitur, demonstravit *Jose-
phus Königsacker e Scholis Piis*, Arithmeticae
Compendiariae quondam Professor. Pestini
Typis Matthiae Trattner MDCCXCIV. in octa-
vo majori. Universim philyrae triginta sex.
Invenitur in Domibus Scholarum Piarum. Fl-
I. Xr. 12.

Két rövid, de igen mulatságos Könyvek vagynak
munkában, mellyek ennek az esztendőnek végire ki-
is szabadúlnak a' sajtó alól. Az egyik ilyen tzim
alatt: Magyar Erasmus. Nyomtattatott Asszony Pata-
kán 1795. A' másik ilyen titulus alatt: Provincia

Vagorum recens detecta, et notis illustrata a Stephano Istropolitano. Cosmopoli typis Collegii Vagorum. 1795
Mellyek a' végre tételnek közönséggé, hogy az érdemes Közönség, az említett munkákról előre tudósítatván, annak idejében meg-szerezthessenek.

Én alább írtt; a' múlt esztendőben egy Könyvetskét bocsátattam ki Weber Simon Úr által Komáromban illy tzim alatt: A' Sz, Passió, vagy az Úr Jesus Krisztus szenvedésének és halálának históriája, melly a' négy Evangelistákból öszve szedegettetvén, rövid jegyzésekkel még-világosított, olly tzállal, hogy ha ezen munkátskám az Érd. Olvasók előtt kedvet fog találni, a' Sz. Írásoknak több részeit is újjonnan megfordítván, illyen rövid jegyzésekkel ki-fogom bocsátani. Lehet ezt találni, és meg szerezni Komáromban, a' N. Collegiumban, és magamnál is.

Idvezült Tiszt. Pézely József Uram a' Prideaux ó Testamentomi betses históriájának fordításában bé halván, ezt is fogom folytatni, és el-végezni, ha valaki az érdemes Hazafiak közzül még ehez hozzá nem fogott volna, vagy nem szándékozna meg fordítani. Írtam Mező - Túron Jún. 1-ső napján 1794-dik esztend.

Értsei Dániel

Mező - Túri Predikátor.

Pesten, a' Trattner Könyvnyomtató Műhelyében sajtó alatt vagyon, és rövid időn el is fog végeződni egy Magyar Könyv illyen titulus alatt: A' Borbélyi Tanításoknak rövid Summája. Első Darab. Az Anatómiáról, Physiologiáról, Pathologiaról, Materia-Medicaról, Chirurgiáról, és Bábaságról, egy tóldalékkal együtt, az állandó, félbenhagyó, és Skárlatos hideglelésről. — Második Darab. A' Törvényes Orvosi Tudományról, és az Orvosi Politziáról, az egésség dolgában ki-adott Királyi Rendelésekkel, és egy Orvosi Oktatással a' leg gyakrabb, és leg közönségesebb belső nyavalyáknak orvoslásáról. — Ki adta Rátz Samuel, a' Szabad Mesterségeknek, Philosophiának, és Orvosi Tudománynak Doktora, a' Physiologiának közönséges rendes Professora, N. Hont Vármegyének egyik törvényes Tábla Birája, és ezen esztendőben a' Tudományok Királyi Universitáslának Magnificus Rectora.